

Billeder



Ernst Ernstsens von Baden
Fra Svaning-Riber-Ernst von Baden epitafiet i Horsens Klosterkirke.



Svaning-Riber-Ernst von Baden epitafiet i Horsens Klosterkirke



Maleriet på Svaning-Riber-Ernst von Baden epitafiet i Horsens Klosterkirke Ifølge Nationalmuseets værk om Horsens Klosterkirke menes personerne at være, set fra venstre:

Ernst Ernstsens von Baden, borgmester i Horsens
 Hans Olufsen Riber, borgmester i Horsens
 Hans Svaning, mentor for prins Frederik (II), kgl. histogram, professor i retorik
 Marine Sørensdatte Klyne [Stage], gift med Hans Svaning
 Anna Hansdatter Svanning, gift med Hans Olufsen Riber
 Anne Hansdatter Svane, trolovet med Ernst Ernstsens von Baden
 Hans Olufsen Riber og Anna Hansdatter Svannings børn foran, set fra venstre:

Hans Hansen Svane, f. 1606
 Oluf Hansen Svane, f. ca. 1600
 Anders Hansen Svane, f. 1601
 Foran farfaderen Hans Svaning de to sønner, der døde som små
 Else Hansdatter Riber til højre foran sin mor

Inskriptionen under epitafiet, tydet af Lis Klarskov Jensen:

"Her nede for hviler Erlig oc welforstandige mand S. Hans Oluffsøn Riiber, som var Borgemester i Horsens i 25 Aar oc hensouff i Herren den 2 Augusti Aar 1615. Med sin kære oc G [?] Hustru Anne S. Mester Hans Suane fordom Canick udi Riibe hans Datter [historikeren Hans Svaning, †20. sept. 1584] som oc hensoff i Herren den 9. okt. 1637 oc aflede tilsammen i Deris Ecteskab paa 25 Aars thide 5 Sønner oc 2 Døttre. Herhos hviler oc Erlig oc welforstandige Mand Ernst von Baden som war Borgemester her sammesteds i 30 Aar, som hensoff i Herren den 21. nov. 1656 med sin kiere Hustru Anne forbemeldt S. Hans Ribers Datter som oc hensouff i Herren den ----- Aar 16---- [efter 6. sept. 1660] aflede tilsammen i deris Ecteskab paa Aars thide [o. 41] 4 Sønner oc 1 Datter. Gud giffue Denim ---- Samtligen med alle Christne en Glædelig oc Erefulde opstandelse."

Se under notater for nærmere kommentarer vedrørende identifikationen af personerne på epitafiet.

Se ligeledes tegningen nedenfor, som formodes at være et udkast til udformningen af epitafiet.



Tegning i Det Kgl. Biblioteks Billedsamling, et udkast til Svaning-Riber-Ernst von Baden epitafiet i Horsens Klosterkirke

Tegningen afviger fra det endelige epitafium, da nr. 2 person fra højre er en mand. Det er formentlig Ernst Ernstsens von Baden. I det endelige epitafium er han blevet erstattet af Hans Olufsen Ribers hustru Anna Hansdatter Svanning, som endnu levede på tidspunktet for maleriets udfærdigelse. Det er sandsynligvis hende, som har taget initiativet til epitafiets udfærdigelse. Ernst Ernstsens von Baden er i stedet for blevet placeret helt til venstre. Hvem der var tænkt på som personen her, vides ikke.

Det kgl. bibliotek har på forespørgsel oplyst, at de ikke kender til, hvem personerne på tegningen er.

Tegningen indleder bogen "Efterretninger om Familien Baden" af Dr. J.G. Burman Becker, Kjøbenhavn. E. C. Løasers Bog- og Nodetrykkeri, Store Kjøbmagergade Nr. 26, 1875. Her ses den på Maibrit Badens hjemmeside: Efterretninger om Familien Baden

Bogen er her som PDF-fil, men uden tegningen:
 Efterretninger om Familien Baden

Der er en henvisning til tegningen her i Det Kgl. Biblioteks Billedsamling: Epitaphium over Borgemesterne Hans Olufsen Riber og Ernst von Baden med Familie

Notater

- o Ernst Ernstsens von Baden var et mønster på dygtighed, påpasselighed og hæderlighed [4]
- o Der er ikke endelig dokumentation for, at personerne på Svaning-Riber-Ernst von Baden epitafiet er dem, som Nationalmuseet formoder i sit værk om Horsens Klosterkirke, men fortolkningen kan underbygges af seks væsentlige detaljer:

1. Epitafiet formodes fremstillet i 1615.

2. Tegningen/udkastet til epitafiet kaldes "Epitaphium over Borgermesterne Hans Olufsen Riber og Ernst von Baden med Familie". Se ovenfor.
3. Inskriptionen under epitafiet nævner både Hans Olufsen Riber, Ernst von Baden og deres respektive ægtefæller, hvilket indikerer, at de er repræsenteret blandt personerne. Se beskrivelsen af epitafiet ovenfor.
4. Antallet af børn, deres alder og lighed med faderen.
5. Maler Lauritz Andersen Riber tilskrives udfærdigelsen af epitafiet. Han kendte personligt Hans Svaning og Marine Sørensdatter Stage.
6. Særlige træk ved ægteparret i midten.

Nationalmuseet forklarer deres udlægning i note 461, p. 6023, se online udgave af Horsens Klosterkirke:

"Jfr. for denne identifikation Otto Norn, »Ripensiske patriciere. Epitafieportrætter fra renæssancetiden«, Festskrift til Astrid Friis, Kbh. 1963, 183-84 og Bay, Klosterkirken 48ff." (Sv. Aage Bay, Horsens Klosterkirke 1275-1975, Horsens 1975)

Otto Norn begrunder bl.a. sit valg på følgende måde:

"1615 blev et Mærkeaar i Familiens Historie, da døde ganske kort Tid efter hinanden gamle Marine Hans Svanings og hendes Svigersøn Hans Olufsen Riber, endvidere blev hans og Anna Svanings Datter Anne gift med Ernst Ernstsens von Baden, som efterfulgte sin Svigerfader i Borgmesterstolen.....Den biografiske Indskrift paa Epitafiet i Klosterkirken i Horsens nævner: »sal:mester Hans Suane fordem Canick udi Ribe« som Borgmesterenkens Fader, men røber kun indirekte lidt om, naar Maleriet er blevet til; tydeligvis er Datoen og Aarstallet for Anna Hansdatter Svanings Død, 9. Oktbr. 1637 indføjjet senere. Epitafiebilledet er malet før, Rammen derimod skaaret omtrent paa dette Tidspunkt.....At Anne Hansdatter, Borgmester Hans Olufsens Datter bærer sit Haar synligt viser, at Billedet maa være malet i hendes Trolovelsestid, indenfor hvilken Mormoderen og Faderen velsagtens er afgaaet ved Døden. Disse to Dødsfald 4. Juli og 2. August 1615 kan have givet Anledning til Billedets Fremstilling."

Under billedet af epitafiet (planche 6b) skriver Otto Norn, at det er fra ca. 1615. Nationalmuseet og Sv. Aage Bay anfører samme årstal for epitafiets fremstilling. Det er tænkeligt, at Anna Hansdatter Svanning kort tid efter sin mors og ægtefælles død beslutter sig for at udfærdige epitafiet. Dette understøttes tidsmæssigt af, at datteren Anne Hansdatter Svane endnu ikke er gift med Ernst Ernstsens von Baden. Årstallet for deres vielse er ikke dokumenteret, men angives til omkring 1614, så det kunne også være 1615, hvor Hans Olufsen Riber dør. Efterfølgende bliver hans borgmesterpost overtaget af Ernst Ernstsens von Baden.

Nationalmuseet skriver p. 5900:

"Herefter Maren Sørensdatter Klyne (†4. juli 1615, g.m. førnævnte), i mørk klædning med hvid konehue, pibekrave og forklæde samt guldkæde med vedhæng hen over brystet; dernæst datteren, Anne Hansdatter Svane, klædt som moderen, efterfulgt af sin ældste datter af samme navn, hvis kniplings- og perlesmykkede hovedbeklædning viser, at hun endnu ikke var gift med Ernst von Baden, da maleriet udførtes."

Det interessante er, at netop sidstnævnte har et nærmest ildrødt hår. Ved nærmere at studere børnene foran de voksne lægger man mærke til, at de også har rødligt/rødt hår. Deres far er således med overvejende sandsynlighed Hans Olufsen Riber, nr. 2 fra venstre, som tydeligvis har et rødt skæg.

Netop han og Anna Hansdatter Svanning fik 7 børn, 5 sønner og to døtre. To sønner døde som små. Jf. "Borgerlige rigsdagsmænd fra 1660." Ved Frederik Barfod, Personalhistorisk Tidsskrift, 3. række, 5. bind, 1896, p. 37f.

Den yngste søn Hans, født 1606, ses til venstre. Dernæst de to ældre brødre Oluf og Anders, som er født med kun et års mellemrum i h.h.v. 1600 og 1601. Søsteren Else født 1599 ses foran moderen.

Lauritz Andersen Riber, født i Ribe, har med rimelig sikkerhed malet epitafiet. Otto Norn skriver i sin artikel p. 182f:

"Med det nyvundne, sikre Udgangspunkt i det signerede Billede fra Hans Jessen, »Søhane«s Epitafium (Pl. 6 a) kan en fem-seks nørrejydske Malerier fra Begyndelsen af 1600'erne, heriblandt ét i Klosterkirken i Horsens forestillende Borgmester Hans Olufsen Riber og hans Familie (Pl. 6 b), tilskrives Ribe-Maleren Lauritz Andersen. Dermed er

Lejlighed givet til atter at drøfte Spørgsmaalet, om den ældste af de tre paa Horsens-Epitafiet afbildede Mænd kan forestille Hans Svaning, af hvem ellers intet Portræt er kendt⁴⁵. Hans Svaning ægtede senest 1556 en Søster til Anders Sørensen Klyn, Hegelunds Svigerfader, hvis Epitafium Lauritz Andersen malede i 1608. Svanings Enke Marine Sørensdatter Klyn overlevede sin Mand i samfulde 31 Aar. Datteren Anna Hansdatter Svaning blev den 4. Januar 1590 trolovet med den senere Borgmester i Horsens Hans Olufsen, en Søn af Raadmand i Ribe Oluf Staby. Ved denne Familiefest blev Anders Sørensen Vedels Søn Hans Andersen (Tausanus) døbt⁴⁶; Hans Riber var blandt Fadderne."

Note 45: "O. Fabricius, Horsens Kjøbstads Beskrivelse og Historie (Odense 1879), p. 68 ff. A. Halling, Meine Vorfahren I (Glückstadt 1905). Maleriet er i 1941 blevet undersøgt og istandsat af Konservator N. J. Termansen. Fot. og Indberetning i Nationalmuseets Arkiv. Portrættet, som her formodes at forestille H. S., fandtes velbevaret."

Note 46. Mag. Ægidius Lavritsens Optegnelser ved Holger Fr. Rørdam. Kirkehistoriske Samlinger 3. Rk. IV, p. 49.

Sv. Aage Bay skriver i sin bog fra 1975 p. 48f bl.a. følgende:

"Maleriet må efter de nyeste undersøgelser tilskrives Ribe-mesteren Lauritz Andersen og er malet omkring 1615." Derefter følger hans tolkning af, hvem personerne er, identisk med de personer, som Otto Norn og Nationalmuseet anfører.

Nationalmuseet skriver p. 5900:

"Det udskårne rammeværk er overbevisende blevet henført til Ålborgbilledskæreren, Niels Jensen, hvis ligeledes tilskrevne epitafium over borgmester Niels Iversen Skriver (1618, Budolfi Kirke, Ålborg, Ålborg Amt) og Thøger Pedersen Løvenbalch (o. 1626, smst.) er nært beslægtet med arbejdet i Horsens. Det er desuden bemærkelsesværdigt, at Niels Jensen også i andre værker havde et samarbejde med Lauritz Andersen Riber, der formentlig er mester for epitafiets malerier."

Lauritz Andersen Riber har altså efter alt at dømme malet et portræt af Anders Sørensen Klyne, en bror til Marine Sørensdatter Stage/Klyne, gift med Hans Svaning, og følgelig kendt familien personligt.

Når man studerer manden i midten, er det iøjnefaldende, at han til forskel fra de to andre mænd bærer en brun kappe uden på den sorte kjortel. Kappen ser umiddelbart ud til at være lavet af et fint stof med mønster. Man får det indtryk, at han besidder en høj, anset stilling. Han kunne derfor godt være Hans Svaning.

Dertil kommer, at hans ægtefælle til højre for ham er væsentlig yngre, end han er. Hans Svaning er født i 1503, Marine Sørensdatter Stage ca. 1539.

Kilder

1. [S4314] Blade af Horsens Købstads Historie, af J.K. Jensen, udgivet Horsens 1944, p. 156.
2. [S4314] Blade af Horsens Købstads Historie, af J.K. Jensen, udgivet Horsens 1944, p. 153.
3. [S4314] Blade af Horsens Købstads Historie, af J.K. Jensen, udgivet Horsens 1944, p. 153 og 155.
4. [S4314] Blade af Horsens Købstads Historie, af J.K. Jensen, udgivet Horsens 1944, p. 154.
5. [S203] Svaning-Riber-Ernst von Baden epitafiet i Horsens Klosterkirke.